

Луценко Юрій Васильович,

професор кафедри кримінального права та кримінології Навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор

ДО ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНІЙ ОРГАНІЗОВАНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Стрімкий розвиток суспільних правовідносин, демократизація державних інституцій неможлива без наступальної боротьби зі злочинністю у різних її проявах. Держава в особі компетентних органів визначає правила поведінки, що спрямовані на гарантування безпеки кожній особі, а також встановлення стану захищеності суспільства та держави від різного роду протиправних посягань на охоронювані інтереси. Порушення цих приписів може призвести до завдання непоправної шкоди ефективній діяльності держави у різних її сферах [0, с. 75; 0, с. 364; 0, с. 389; 0, с. 364–365; 0, с. 145].

В умовах глобалізації суспільства транснаціональна організована злочинність є закономірним результатом розвитку злочинної діяльності в суспільстві, її організованих сфер і являє собою найбільш високолатентну і небезпечну систему організованої злочинної діяльності. Питання соціально-правового контролю діяльності транснаціональних злочинних структур прямо залежить від рівня адаптації національного законодавства до змін злочинності і, насамперед, її високоорганізованих форм. Ряд науковців відзначають, що такі зміни в основному стосуються положень про кримінальну відповідальність за участь у діяльності злочинних формувань і питань конфіскації злочинних активів [0, с. 11].

Досліджуючи злочинність у різних її проявах, необхідно звернути увагу, що зі світовими кримінальними ринками Україну пов'язують наступні види діяльності: 1) контрабандні шляхи, що з'єднують Росію та Україну й проходять через окуповані території; 2) світові контрабандні хаби в Одесі та інших портах на Чорному морі* ; 3) заводи в Україні, на яких виробляються заборонені експортні товари; 4) злочини, пов'язані з порушення прав людини, а саме з

---

* Наразі даний напрямок є «замороженим» у зв'язку з широкомасштабним вторгненням РФ на територію України.

поняттями «торгівля людьми», «біле рабство», «контрабанда мігрантів» тощо. Даними напрямками протиправної діяльності опікуються різного роду кримінальні елементи, у тому числі вори в законі, які намагаються залишити за собою злочинний вплив на безпекову ситуацію в південному регіоні України.

Як показує час сьогодні дана проблема продовжує залишатися гострою та актуальною для всього світового співтовариства. Це добре налагоджений транснаціональний протиправний вид діяльності, що приносить колосальні доходи злочинцям і займає в кримінальному світі лідируючі позиції по прибутковості [0, с. 195]. Все вищезазначене вимагає від правоохоронних органів активізації та наступальної боротьби з транснаціональною злочинністю [0].

Враховуючи те, що організована злочинність виникає складним причинним комплексом, боротьба з нею буде ефективною лише тоді, коли існують відповідні умови формування системи заходів (економічних, соціальних, правових, організаційних та ін.), які будуть націлені на блокування, нейтралізацію цих небезпечних явищ сьогодні на засадах здійснення спеціальної правоохоронної діяльності. Головним центром такої діяльності повинна стати правоохоронна структура, яка здатна оперативної та ефективно реагувати на виклики і загрози, які існують з боку організованої злочинності, у тому числі на транснаціональному рівні [0, с. 209].

Війна в Україні змінила все, створивши «атмосферу неприпустимого ризику для міжнародного кримінального бізнесу», за даними звіту уряду США, міжнародний криміналітет зіткнувся в Україні із такими перешкодами як: закриті порти, заміновані території, частина населення пішла захищати країну, комендантська година заважає діяти під покровом ночі. Також необхідно зазначити, що велика кількість криміналітету припинила співпрацювати з російськими «колегами» [0]. Коли Україна випала із контрабандних маршрутів, злочинці знайшли інші шляхи постачань. Наприклад, збільшилися потоки героїну та метамфетаміну через кордон Туреччина–Іран.

Блокада українських портів та посилення контролю за західними кордонами вплинули на зростання випадків конфіскації в Росії: збільшилася контрабанда товарів розкоші, особливо дизайнерських. Наразі для злочинців в Україні з'явилися додаткові можливості заробітку: людський трафікінг та перевезення через кордон ухлянтів від армії.

Так, на початку листопада 2025 року Служба безпеки України та Національна поліція заблокували нові схеми ухилення від мобілізації в Україні та затримали сімох організаторів оборудок.

За суми до 18,5 тис. доларів США ділки продавали військовозобов'язаним підроблені документи для уникнення призову або переправляли їх за кордон «в обхід» КПП.

Зокрема, у Києві правоохоронці викрили начальника райвідділу Центру пробачії, який оформлював ухилинтам фейкове опікунство за «важкохворими» родичами. До незаконної діяльності він залучив знайомих лікарів, які «виписували» близьким військовозобов'язаних фіктивні довідки. Ще один його спільник передавав підроблені медвисновки клієнтів до ТЦК та СП для оформлення відстрочки від мобілізації.

У Харкові викрито трьох фігурантів, які продавали ухилинтам фейкові документи про наявність інвалідності. Для підроблення історії хвороби ділки організовували ухилинтам «стаціонар» у лікарні з подальшим записом неіснуючих діагнозів.

Серед затриманих організаторів «схеми» – завідувачка неврологічного відділення місцевої медустанови, яка фальсифікувала меддовідки.

На Закарпатті затримано ще двох ділків, які переправляли ухилинтів за кордон поза пунктами пропуску. Спочатку фігуранти збирали клієнтів у місцевому хліві, а потім по одному супроводжували їх до сусідньої країни «обхідними» стежками.

Наразі фігурантам повідомлено про підозру відповідно до вчинених злочинів за декількома статтями КК України: ч. 2 ст. 28, ч. 1 ст. 114-1 (перешкоджання законній діяльності ЗСУ та інших військових формувань, вчинене за попередньою змовою групою осіб); ч. 3 ст. 332 (незаконне переправлення осіб через державний кордон); ч. 2. ст. 28, ч. 3 ст. 369-2 (зловживання впливом, вчинене за попередньою змовою групою осіб). Зловмисникам загрожує до 9 років тюрми з конфіскацією майна [0].

Досліджуючи організовану злочинність, що пов'язана корупційними правопорушеннями та транснаціональною злочинністю, неможливо оминати увагою і зарубіжні країни де боротьба з цими суспільно небезпечними діяннями має не аби яку ефективність.

Так, у Італії питання боротьби з корупцією та організованою злочинністю перебувають у віданні Міністерства внутрішніх справ. Особливу активність поліція демонструє в останнє десятиліття. Як приклад необхідно звернути увагу на проведені правоохоронними

органами за вироком суду ряду конфіскацій. Так, тільки на Сицилії конфіскували власність мафії на понад € 300 млн. Одночасно конфісковано велику кількість акцій різних підприємств, 60 га землі і 220 будівель. Все це належало мафіозному босові з сицилійського міста Трапані Маттео Мессіна Денаро і було записано на ім'я місцевого крупного підприємця Джузеппе Гріголі.

У останні роки італійська влада конфіскувала у мафії майже 10 тис. об'єктів нерухомості. Конфісковані будівлі, як правило, передають громадським і державним організаціям, які займаються соціальною підтримкою малозабезпечених родин. Італійське правосуддя виносить суворі вироки членам злочинних співтовариств.

Так, поліція низки європейських країн, а також Бразилії та Панами під керівництвом представників правоохоронних органів Німеччини викрила та заарештувала близько сотні підозрюваних у контрабанді кокаїну, відмиванні грошей та податкових злочинах [0]. Головною ціллю широкомасштабної операції, яку проводили у співпраці з агентами Євроюст і Європол та задіяли правоохоронців були ватажки «Ндрангети». Затриманих осіб підозрюють у корупції, відмиванні грошей, торгівлі наркотиками, ухиленні від сплати податків і шахрайстві. Ця мафія вважається однією з найпотужніших у світі, в даний час значну частину своїх доходів отримує від торгівлі наркотиками.

Діяльність синдикату «Ндрангета», окрім Європи, поширилася на США, Мексику та країни Латинської Америки. За даними правоохоронців, у цій країні представники «Ндрангети» облаштували великий хаб із «відмивання» грошей.

Клан «Ндрангета» походить із Калабрії – найбіднішої провінції Італії. За оцінками експертів, до нього входять близько 150 калабрійських родин. Торгівля наркотиками та зброєю, корупція, розбій, шахрайство та викачування державних коштів щорічно дають клану прибуток у понад € 50 млрд. Діяльність «Ндрангети» поширена на всю Італію, а також США, Австралію, Бельгію, Канаду, Німеччину, Австрію, Нідерланди, Аргентину, Колумбію та Мексику. Клан вважається найбільшим поширювачем кокаїну у Європі [0].

У Великобританії протидіє організованій злочинності (у т. ч. транснаціональній) Національне агентство по боротьбі зі злочинністю – NCA. До основних завдань нацагентства входить: протидія незаконному обігу зброї та наркотикам, кіберзлочинності, шахрайству, хабарництву та корупції, торгівлі людьми, нелегальній міграції, відмиванню «брудних» грошей та ін.

Основним завданням NCA полягає в захищенні громадськості від корупції та організованої злочинності (у т. ч. транснаціональної), націлюючись і переслідуючи тих злочинців, які становлять найбільшу суспільну небезпеку для Великобританії.

Сьогодні в NCA працює понад 5 тис. офіцерів, які мають широке коло знань і виконують різні завдання для захисту населення від організованої злочинності (у т. ч. транснаціональної). Офіцери збирають та аналізують інформацію з метою проведення об'єктивної оцінки загроз з якими може стикатися Великобританія як у короткій, так і у далекій перспективі. Офіцери NCA використовують різні види криміналістичних знань і інноваційні технології для попередження, припинення та розкриття вже вчинених кримінальних правопорушень, що, у свою чергу, забезпечує безпеку громадян та країни від злочинних посягань різного спрямування [0].

NCA ефективно протидіє міжнародному наркобізнесу. Так, отримав тюремний термін керівник наркоугруповання, який у березні 2023 року, після проведення розслідування за участю співробітників NCA.

Злочинець, використовуючи методи конспірації, за допомогою платформи зашифрованих комунікацій займався протиправною діяльністю, яка була пов'язана з торгівлею наркотиками. У його закритій мережі було понад 50 злочинних контактів, у тому числі і за кордоном. У ході розслідування отримано неспростовні докази, що він постачав наркотики злочинним групам, спільно з наркобандами, на північному заході, а також у Плімуті та Саутгемптоні Великобританії. Свою злочинну діяльність правопорушник маскував під законний бізнес, оскільки володів автомобільною компанією у Вавертрі та Ліверпулі. Дана компанія займалася транспортними перевезеннями як в середині Великобританії, так і за її межами.

Відповідно до вироку суду Великобританії, окрім ув'язнення керівника наркоугруповання, також було конфісковано у дохід держави його майно на суму майже £ 400 тис. Загальна кримінальна вигода від багаторічної злочинної діяльності складає близько 3 млн фунтів стерлінгів [0].

Отже, боротьба з транснаціональною злочинністю вимагає від України активізації правоохоронних органів, постійної адаптації законодавства та запозичення успішних зарубіжних практик (особливо в частині конфіскації злочинних активів), оскільки війна лише змінила форми, методи та маршрути транснаціональної організованої злочинності, але не усунула її небезпеку.

Список використаних джерел

1. Жаровська Г. П. Перспективні напрями протидії транснаціональній організованій злочинності в Україні. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2014. № 1. С. 11–16.
2. Леган І. М. Міжнародне співробітництво у сфері запобігання та протидії транснаціональній злочинності: монографія. Чернівці: НУ «Чернігівська політехніка», 2021. 328 с.
3. Луценко Ю. В. Національний та зарубіжний досвід боротьби з корупцією та організованою злочинністю: сучасний контекст. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2024. Том 35 (74) № 3. С. 132–139.
4. Луценко Ю. В. Протидія організованій злочинності та корупції в Україні: окремі теоретичні проблеми. *Теорія та практика протидії злочинності у сучасних умовах: зб. тез Міжнарод. наук.-практ. конф.* (Львів, 8 лист. 2019 р.). Львів: ЛьвДУВС, 2019. С. 208–210.
5. Луценко Ю. В. Протидія організованій злочинності: національний та іноземний досвід. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2024. Том 35 (74). № 2. С. 75–81.
6. Луценко Ю. В., Полторацький О. Б. Протидія злочинності в контексті світової безпекової політики. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 2. С. 215–217.
7. Луценко Ю. В., Тарасюк А. В. Актуальні проблеми удосконалення окремих положень кримінального та кримінального процесуального законодавства України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 1. С. 388–391.
8. Луценко Ю. В., Тарасюк А. В. Проблеми запобігання корупційним правопорушенням юридичних осіб у сфері економіки, безпеки та оборони. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2025. Том 36 (75) № 1. С. 139–147.
9. Макаренко Н. К., Луценко Ю. В. Виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття кримінально протиправної діяльності організованої групи чи злочинної організації, що вчиняють шахрайські та корупційні правопорушення. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 7. С. 364–368.
10. Операція «Єврика»: правоохоронці заарештували членів мафіозного синдикату «Ндрангета». URL: <https://www.rfi.fr/uk/>

міжнародні-новини/20230503-операція-еврика-правоохоронці-заарештувал-и-членів-мафіозного-синдикату-ндрангета.

11. СБУ та Нацполіція викрили ще 7-х організаторів «ухилянських схем» у різних регіонах України. URL: <https://ssu.gov.ua/novyny/sbu-ta-natspolitsiia-vykrily-shche-7kh-orhanizatoriv-ukhyliantskykh-skhem-u-riznykh-rehionakh-ukrainy>.

12. «Наймціншіша кримінальна екосистема Європи». Як війна в Україні вплинула на злочинний світ. URL: <https://forbes.ua/war-in-ukraine/naymitsnisha-kriminalna-ekosistema-evropi-yak-viyna-vplinu-la-nazlochinniy-svit-rozpovidae-the-economist-28042023-13363>

13. National Crime Agency Britannia. URL: <https://nationalcrimeagency.gov.uk/who-we-are/our-mission>.

14. Opération Eurêka: 25 perquisitions et 13 personnes arrêtées en Belgique au cours d'une des plus grosses opérations antimafia jamais menées en Europe. URL: <https://www.rtf.be/article/operation-eureka25-perquisitions-et-6-personnes-arretees-en-belgique-au-cours-dune-des-plus-grosses-operations-antimafiajamais-menees-en-europe-11192185>

15. Operation Venetic: Cocaine boss loses assets of almost £400k. URL: <https://nationalcrimeagency.gov.uk/news/operation-venetic-cocaine-boss-loses-assets-of-almost-400k>.

Маняков Іван Валерійович,

старший викладач кафедри прикордонної безпеки факультету професійної освіти та лідерства Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького

ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ КОРУПЦІЙНИХ РИЗИКІВ У СИСТЕМІ ОБОРОННИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

Повномасштабна війна Росії проти України призвела до безпрецедентного розширення потреб у військовому забезпеченні, зокрема у закупівлях безпілотних літальних апаратів (далі – БПЛА), засобів радіоелектронної боротьби (далі – РЕБ), розвідувальної техніки та обладнання подвійного призначення. Стрімкий розвиток технологій, множинність виробників, підвищений попит, а також часткова закритість оборонних закупівель створюють сприятливе середовище для корупційних ризиків.

За висновками Національної агенції запобігання корупції (далі- НАЗК) впродовж 2025 року [2] відомо, що саме закупівлі